

Cofnodion a gadarnhawyd

Teitl y Cyfarfod:	Cyfarfod Bwrdd CNC – Sesiwn Gyhoeddus Microsoft Teams
Dyddiad y Cyfarfod:	17 Tachwedd 2022
Aelodau'r Bwrdd a oedd yn bresennol:	Syr David Henshaw, Cadeirydd Clare Pillman, Prif Weithredwr Yr Athro Steve Ormerod, Dirprwy Gadeirydd Karen Balmer (tan 12.10pm) Julia Cherrett Geraint Davies Zoë Henderson Yr Athro Calvin Jones Mark McKenna Dr Rosie Plummer Yr Athro Peter Rigby
Aelodau o'r Tîm Gweithredol a oedd yn bresennol:	Rachael Cunningham, Cyfarwyddwr Gweithredol Cyllid a Gwasanaethau Corfforaethol Ceri Davies, Cyfarwyddwr Gweithredol Tystiolaeth, Polisi a Thrwyddedu Prys Davies, Cyfarwyddwr Gweithredol Strategaeth a Datblygu Corfforaethol Sarah Jennings, Cyfarwyddwr Gweithredol Cyfathrebu, Cwsmeriaid a Masnachol (ymddiheuriadau o 11.45am i 12.15pm) Gareth O'Shea, Cyfarwyddwr Gweithredol Gweithrediadau
Unigolion ychwanegol a oedd yn bresennol:	Colette Fletcher, Pennaeth Llywodraethu ac Ysgrifennydd y Bwrdd (pob eitem) Peter Perry, Prif Swyddog Gweithredol, Dŵr Cymru (eitem 2) Steve Wilson, Rheolwr Gyfarwyddwr, Gwasanaethau Dŵr Gwastraff, Dŵr Cymru (eitem 2) Eleri Rees, Cyfarwyddwr Strategaeth a Rheoleiddio, Dŵr Cymru (eitem 2) James Jesic, Rheolwr Gyfarwyddwr, Hafren Dyfrdwy (eitem 2) Steph Pullan, Arweinydd Rheoliadau Amgylcheddol a Thrwyddedau, Hafren Dyfrdwy (eitem 2) Kristinn Mason, Prif Economegydd, Hafren Dyfrdwy (eitem 2) Sian Williams, Pennaeth Gweithrediadau, Gogledd-orllewin Cymru (eitem 2 a'r sesiwn Holi ac Ateb) Ruth Johnston, Cynghorydd Arbenigol Arweiniol, Strategaeth Ddŵr (eitem 2) Natalie Hall, Rheolwr Sustainable Water (eitem 2) Gwenllian Roberts, Cyfarwyddwr Ofwat Cymru (eitem 2) Eifiona Williams, Pennaeth Cangen Ddŵr, Llywodraeth Cymru (eitem 2) Jeremy Parr, Pennaeth Perygl Llifogydd a Digwyddiadau (eitem 3) Nicholas Pritchard, Cynghorydd Arbenigol Arweiniol, Cynllunio Strategol a Buddsoddi (eitem 3) Michael Evans, Pennaeth Gweithrediadau, Canol De Cymru (eitem 3)

Lyndsey Rawlinson, Pennaeth Gweithrediadau Gogledd-ddwyrain Cymru (eitem 3)
Chris Collins, Pennaeth Gwybodaeth a Thystiolaeth (eitem 4)
Richard Cardwell, Rheolwr Tystiolaeth Integredig Dros Dro (eitem 4)

**Arsylwyr
CNC:**

Kate Evans, Materion Cyhoeddus ac Ysgrifennydd Preifat
Sarah Williams, Pennaeth y Strategaeth Gorfforaethol a'r Swyddfa Rheoli Rhaglenni
Rebecca Taunton, Cynorthwydd i'r Pennaeth Gwybodaeth a Thystiolaeth
Catrin Hornung, Pennaeth Cyfathrebu a Thrawsnewid Digidol (eitem 2)
Meinir Wigley, Arweinydd Tîm Cyfathrebu Integredig (eitem 2)
Joanne Westlake, Uwch Swyddog Cyfathrebu (eitem 2)

**Arsylwyr
Cyhoeddus:**

Justin Davis, Câr-y-Môr
Owen Haines, Câr-y-Môr
Kim Waters, Undeb Afonydd Cymru
Lloyd Evans
Mark Barrow
James Wallace, Prif Swyddog Gweithredol River Action
Aelodau ychwanegol o'r cyhoedd

Datganiadau:

- Dr Rosie Plummer - Aelod o Awdurdod Parc Cenedlaethol Arfordir Penfro - rhyngweithiadau eang iawn yn cynnwys yn berthnasol i'r agenda hon: cylch gwaith cynllunio - goblygiadau ardaloedd daearol a morol ac Ardal Cadwraeth Arbennig (ACA) a pharthau llifogydd; dynodiadau safle helaeth - yn cynnwys parth morol - o fewn dynodiad tirwedd cyffredinol; derbyn llawer o grantiau ac yn gydweithredwr. Ymddiriedolwr gydag Ymddiriedolaeth Plantlife - mae Plantlife yn gydweithredwr ar brosiect Natur am Byth, ac yn derbyn grant.
 - Yr Athro Steve Ormerod - Aelod o'r Ymddiriedolaeth Genedlaethol; Aelod o ddwy Ymddiriedolaeth Bywyd Gwyllt yng Nghymru (dim dylanwad ar bolisi); Is-lywydd RSPB (dim dylanwad ar bolisi); Cymrawd o Sefydliad Siartredig Ecoleg a Rheoli Amgylcheddol (dim dylanwad ar bolisi); Diddordeb ymchwil wyddonol mewn ansawdd dŵr drwy Brifysgol Caerdydd; mae ei wraig yn aelod o Banel Cyngori Amgylcheddol Annibynnol Dŵr Cymru; mae ei wraig yn Gyfarwyddwr Sefydliad Ymchwil Dŵr Prifysgol Caerdydd sy'n rheoli partneriaeth strategol gyda Dŵr Cymru.
 - Yr Athro Calvin Jones – Aelod o Bwyllgor Llywio Skyline; Aelod o Grŵp Ymchwil Ysgol Fusnes Prifysgol Caerdydd sy'n cynnal asesiad effaith economaidd i Dŵr Cymru/Welsh Water
 - Geraint Davies – Aelod (dim dylanwad ar bolisi): RSPB Cymru; yr Ymddiriedolaeth Genedlaethol; Undeb Cenedlaethol Amaethwyr Cymru; Undeb Amaethwyr Cymru; yr Ymddiriedolaeth Cadwraeth Anifeiliaid Hela a Bywyd Gwyllt; Grŵp Cyngori Cymru ar Ffermio a Bywyd Gwyllt
 - Mark McKenna – cais cynllunio Down to Earth mewn ardal ACA sensitif o ran ffosffad
 - Karen Balmer – Derbyn grant gan CNC; cydweithio â CNC gyda phartneriaid eraill
-

Ymddiheuriadau: Karen Balmer (o 12.10pm ymlaen)

Ysgrifenyddiaeth: Jocelyn Benger
Natalie Williams
Sian Johnston (bore)
Rhiannon Spencer (pryhawn)

Eitem 1: Cyfarfod Agored

1. Agorodd y Cadeirydd y cyfarfod a chroesawu pawb. Cyflwynwyd datganiadau o fuddiant ac ymddiheuriadau fel y nodir uchod. Esboniodd y Cadeirydd drefn y cyfarfod.

Eitem 2: Cynlluniau Busnes Cwmnïau Dŵr

Cyflwynwyr: Peter Perry, Prif Swyddog Gweithredol, Dŵr Cymru; Steve Wilson, Rheolwr Gyfarwyddwr, Gwasanaethau Dŵr Gwastraff, Dŵr Cymru; Eleri Rees, Cyfarwyddwr Strategaeth a Rheoleiddio, Dŵr Cymru; James Jesic, Rheolwr Gyfarwyddwr, Hafren Dyfrdwy; Steph Pullan, Arweinydd Rheoliadau Amgylcheddol a Thrwyddedau, Hafren Dyfrdwy; Kristinn Mason, Prif Economegydd, Hafren Dyfrdwy

Yn bresennol: Sian Williams, Pennaeth Gweithrediadau, Gogledd-orllewin Cymru; Ruth Johnston, Cynghorydd Arbenigol Arweiniol, Strategaeth Ddŵr; Natalie Hall, Rheolwr Sustainable Water; Gwenllian Roberts, Cyfarwyddwr Ofwat Cymru; Eifiona Williams, Pennaeth Cangen Dŵr Llywodraeth Cymru.

2. Cyflwynodd y Cadeirydd yr eitem a chroesawu'r siaradwyr allanol a'r arsylwyr, a diolch iddynt am eu presenoldeb.
3. Rhoddodd Peter Perry, Prif Swyddog Gweithredol Dŵr Cymru/Welsh Water (DCWW), gyflwyniad ar y trosolwg o Gynllun Buddsoddi Dŵr Cymru ar gyfer Adolygiad Prisiau 2024. Nod y Cynllun oedd sicrhau sgôr o bedair seren ar y raddfa Asesiad Perfformiad Amgylcheddol, gan geisio gwella 500km o afonydd, lleihau llwytho maetholion, a gwneud cynnydd sylweddol tuag at leihau carbon erbyn 2023 a bod yn sero net erbyn 2024. Nodwyd rhaglenni buddsoddi DCWW ym meysydd dŵr yfed ac asedau. Esboniwyd y trosolwg o'r broses Adolygu Prisiau. Pwysleisiwyd bod sefydlogrwydd ariannol yn ffocws allweddol i DCWW. Byddai'n edrych i ail-fuddsoddi £2 biliwn cyn Adolygiad Prisiau 2024. Pwysleisiwyd bod gallu ariannol yn ffactor allweddol, gan gadw'r sgôr credyd, ac felly sicrhau biliau fforddiadwy i gwsmeriaid.
4. Cyflwynodd Steve Wilson, Rheolwr Gwasanaethau Dŵr Gwastraff, nodau cyflawni Cynllun Rheoli Asedau 8 (AMP8) ac fe rannwyd y prif feysydd buddsoddi. Dywedwyd mai maes gollyngiadau fyddai'r maes buddsoddi mwyaf. Cafodd Rhaglen Amgylchedd Cenedlaethol Dŵr Gwastraff AMP8 a'r gwaith ar wella cyflwr afonydd yr Ardaloedd Cadwraeth Arbennig eu hamlinellu a'r cydweithio agos â'r Byrddau Rheoli Maethynnau a'r Awdurdodau Lleol. Esboniwyd pwysigrwydd Systemau Draenio Cynaliadwy i fynd i'r afael â'r effeithiau hyn.
5. Disgrifiwyd y darlun sy'n gwella ym maes bioamrywiaeth a byddai gwaith yn parhau ar dir sy'n eiddo i DCWW. Byddai angen cynnal y cydbwysedd rhwng gallu ariannol, fforddiadwyedd a gallu i gyflawni. Rhannwyd yr amserlen ar gyfer Adolygiad Prisiau 2024. Byddai yna sesiynau herio ddechrau 2023, yna cyflwyniad terfynol gan weithio tuag at benderfyniad terfynol ar gyfer 2024. Byddai yna gyfleoedd yng Nghymru i gyflawni ar leihau lefelau maetholion a rhoi cynnig ar dechnegau newydd drwy Atebion Seiliedig ar Natur a gweithio mewn partneriaeth. Byddai'n bwysig parhau i weithio ar

effaith asesu niwed o orlifau carthffosiaeth cyfunol i benderfynu ym mha drefn y dylid mynd i'r afael â nhw.

6. Cynhaliwyd sesiwn holi ac ateb rhwng y Bwrdd a chynrychiolwyr DCWW.
7. Gofynnwyd i DCWW egluro'r diffyg o ran camau gweithredu angenrheidiol ar y Cynllun Rheoli Asedau nesaf a pha mor hir roedd hyn yn debygol o gymryd. Esboniwyd, yn achos gwella ansawdd dŵr afonydd, bod gwaith dosrannu ffynhonnell wedi'i wneud i weld o ble roedd y prif broblemau'n deillio. Roedd y prif waith triniaeth wedi'i nodi ac amcangyfrifwyd y byddai angen rhaglen o dri Chynllun Rheoli Asedau. Byddai angen rhaglen aml-gynllun o'r fath er mwyn mynd i'r afael â'r problemau gorlifau carthffosiaeth cyfunol gan fod yna amcangyfrif cost o £9-14 biliwn i'w ledaenu ar draws cwsmeriaid. Byddai dull wedi'i dargedu'n cael ei fabwysiadu i fynd i'r afael â'r gorlifau sy'n achosi'r difrod mwyaf yn gyntaf.
8. Roedd aelodau'r Bwrdd yn cydnabod rhwystredigaeth y cyhoedd ynghylch yr ystadegau gwael am berfformiad ac effaith amgylcheddol a nododd nod DCWW i wella 500km o hyd afonydd. Dywedwyd fod hyn gyfwerth i tua 2% yng Nghymru ond roedd 95 o gyrff dŵr yn methu o ran asedau DCWW. Gofynnodd y Bwrdd pryd fyddai DCWW yn cydymffurfio'n llawn â deddfwriaeth amgylcheddol. Esboniodd cynrychiolwyr DCWW fod y cwmni'n gweithio i wella a mabwysiadu dull CNC o gael ei arwain gan dystiolaeth. Byddai'r rhaglen PR24 yn cael ei thargedu fwy ond roedd yn rhaglen aml-gynllun rheoli asedau ac yn dasg heriol i sicrhau'r cydbwysedd rhwng gallu cyflawni a gwelliant amgylcheddol. Nodwyd y nifer o orlifau carthffosiaeth cyfunol heb drwyddedau ond roedd mesuriadau'n cael eu gwneud ar lefelau difrod.
9. Gofynnwyd cwestiynau am ymgysylltu â chwsmeriaid a sut y byddai DCWW yn ennyn cefnogaeth cwsmeriaid a chydweithio i gyflawni'r newid yr oedd pawb am ei weld. Esboniodd DCWW fod ymgysylltu â chwsmeriaid yn broses barhaus a bod yna broses ymgysylltu ffurfiol wedi'i chynnwys yng Nghynllun PR24. Roedd ymchwil cwsmeriaid eisoes wedi cychwyn a byddai Cam 2 yn edrych ar foddhad cwsmeriaid ynghylch uchelgeisiau hirdymor. Esboniwyd y sesiynau her agored. Byddai'r rhain yn cael eu cynnal ar y cyd ag Ofwat a'r canlyniadau'n cael eu safoni i alluogi cymhariaeth ar draws y cwmnïau dŵr. Darparwyd enghreifftiau o adborth cwsmeriaid, a oedd wedi dangos fawr o awydd i weld arian yn cael ei wario ym maes dŵr ffo arwyneb. Roedd y fforwm cwsmeriaid yn cael ei ddefnyddio i ddatblygu cynllun cytbwys.
10. Gofynnwyd i DCWW i esbonio sut y gallent ddangos eu bod yn mynd i'r afael ag argyfyngau hinsawdd a natur. Disgrifiwyd gwaith i sicrhau diogelwch argaeau a chynlluniau i ymdrin â cholli trydan a llifogydd. Esboniwyd y problemau gyda seilwaith dŵr gwastraff a'r angen i symud ymlaen gyda chynlluniau systemau draenio cynaliadwy. Byddai angen dal ati i weithio mewn partneriaeth ag eraill a chyflawni mwy ar y Rhaglen Dechrau Busnes Newydd. Byddai'r gwaith gydag awdurdodau lleol a'r awdurdodau priffyrdd yn allweddol i fynd i'r afael â phroblemau draenio dŵr ffo arwyneb.
11. Gofynnodd aelodau'r Bwrdd am fwy o wybodaeth am y dull a'r adnoddau'n ymwneud â phartneriaethau, yn enwedig gydag amaethyddiaeth. Cadarnhaodd Prif Swyddog Gweithredol DCWW fod cyfarfodydd wedi'u cynnal gydag undebau'r ffermwyr ar lefel Prif Swyddogion Gweithredol ac roedd DCWW am weithio'n agos ag amaethyddiaeth. Roeddynt wedi dweud wrth Lywodraeth Cymru eu bod am gydweithio ar lefelau ffosfforws a'u bod yn rhan o'r Byrddau Rheoli Maethynnau. Rhoddwyd enghreifftiau o brosiectau partneriaeth, fel Mega Ddalgylch Bannau Brycheiniog, a gwlypdiroedd Swydd Henffordd fel ffordd o greu credydau maethynnau. Esboniwyd eu bod yn ffafrio dull sy'n fwy seiliedig ar ddalgylch. Gofynnodd yr aelodau am y canlyniadau a'r gefnogaeth ar

gyfer Mega Ddalgyrch Bannau Brycheiniog. Esboniwyd mai dyma ddechrau proses gyflawni hirdymor ar ganlyniadau ond bod y seilwaith ar gyfer gweithio gyda phartneriaid yn ei le. Roedd hyn yn debygol o bontio dau gyfnod AMP cyn gweld y manteision i ddŵr ffo i gronfeydd dŵr. Gofynnodd aelodau'r Bwrdd am faint prosiectau posibl yn y dyfodol. Esboniwyd nad oedd prosiectau llai wedi bod mor effeithiol â rhai mawr a rhoddwyd disgrifiad o'r amrywiaeth o brosiectau a gynlluniwyd.

12. Gofynnwyd i DCWW pa fathau o raglenni effeithlonrwydd a oedd yn cael eu cyflwyno. Esboniwyd bod y rhain yn llifo drwy'r cyfnodau AMP ac y byddai unrhyw arbedion a sicrhair yn cael eu hailfuddsoddi. Rhoddwyd disgrifiad o drosolwg o'r strwythur a chostau. Nodwyd y byddai Ofwat yn meincodi DCWW yn erbyn cwmnïau dŵr eraill.
13. Gofynnwyd am y dull o reoli'r galw am ddŵr. Esboniwyd bod yna raglen fawr ar fesuryddion wedi'i chynllunio ar gyfer PR24 a disgrifiwyd y cynllun Cartref, a oedd yn cynnwys trwsio gollyngiadau preifat a newid eitemau preifat aneffeithlon neu a oedd yn gollwng. Roedd gwaith yn cael ei wneud gyda phrifysgolion Cymru ar raglen ymddygiad ac roedd adborth o waharddiadau defnyddio dros dro'n cael ei adolygu i ddeall newid mewn ymddygiad.
14. Cafwyd trafodaeth ar yr elfen Dŵr Gwastraff a'r angen i gynyddu ymwybyddiaeth cwsmeriaid am beth oedd yn mynd i mewn i'r system. Tynnodd cynrychiolwyr DCWW sylw at ymgyrch 'Stopio'r Bloc' ac ymgysylltu lleol pan oedd ffynhonnell blocio'n cael ei chanfod. Trafodwyd pwysigrwydd cymell dinasyddion i wneud eu rhan a rhannwyd enghreifftiau o hyn. Pwysleisiodd aelodau'r Bwrdd bwysigrwydd cydweithio i ddarparu negeseuon i gwsmeriaid fel galwad i weithredu gan ffynonellau dibynadwy. Soniwyd am y ffocws ar ffosffadau a dywedwyd bod angen datblygu dealltwriaeth ac addysg ar bresenoldeb ac effaith ffosffadau mewn cynhyrchion cartref. Byddai angen ymgysylltu â gweithgynhyrchwyr ynghyd â newid mewn deddfwriaeth.
15. Diolchodd y Cadeirydd i gynrychiolwyr DCWW a chroesawu'r cynrychiolwyr o Hafren Dyfrdwy.
16. Rhoddodd James Jesic, Rheolwr Gyfarwyddwr Hafren Dyfrdwy (HD), gyflwyniad ar Gynllun Buddsoddi HD ar gyfer Adolygiad Prisiau 2024 (PR24). Disgrifiwyd cefndir HD. Dywedwyd bod addysg yn ffocws allweddol a bod ganddynt raglen addysg cwsmeriaid eang ar y defnydd o ddŵr. Roedd stad Llyn Efyrynwy'n allweddol i gyflawni ar nodau bioamrywiaeth ac roedd yna raglen anferth ar liniaru'r newid yn yr hinsawdd. Pennwyd targed uchelgeisiol o fod yn sero net erbyn 2030. Cydnabuwyd yr heriau ynghylch cael y biliau isaf yn y DU a byddai angen mynd i'r afael â hyn yn PR24. Esboniwyd y ffocws ar Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol, gwelliannau i fioamrywiaeth, ac ymrwymadau gorlifau carthffosiaeth cyfunol. Disgrifiwyd y llwybr ymlaen a Datganiad Cyfeiriad Strategol 2050 a Chynllun Rheoli Adnoddau Dŵr HD. Tynnwyd sylw at broblemau newid yn yr hinsawdd, ac ystyriwyd bod angen sicrhau cydnherthedd a digon o ddŵr yn y dyfodol, yn cynnwys y pwysigrwydd o fynd i'r afael â newid mewn ymddygiad a chyflawni gwerth gwirioneddol am ddŵr.
17. Disgrifiwyd y cynnydd a wnaed yn ystod y cyfnod AMP cyfredol. Roedd HD wedi ymrwymo i wella ansawdd dŵr, cyflawni ar ganlyniadau i afonydd a mynd y tu hwnt i hynny, drwy leihau amllder gorlifo, gweithio gyda'r gymuned ffermio, a mabwysiadu dull rheoli dalgyrch. Byddai angen gweithio ar heriau trwyddedu rheoli dalgyrch. Roedd HD wedi ymrwymo i fod yn agored a thryloyw ac roedd data'n cael ei rannu'n gyhoeddus. Roedd cynnal ansawdd dŵr yfed uchel a sbarduno cydymffurfiaeth ymlaen yn bellach yn

ymrwymiaid allweddol hefyd. Cydnabuwyd y baich mwy ar gwsmeriaid gyda chostau cynyddol a her fforddiadwyedd a disgrifiwyd y cymorth sydd ar gael i gwsmeriaid.

18. Cyflwynodd Kristinn Mason, Prif Economegydd HD, y cynlluniau buddsoddi dŵr ar gyfer PR24. Cafodd y prif feysydd eu rhannu ac roeddynt yn cynnwys: cydnerthedd Wrecsam; dyfnhau bioamrywiaeth; newid pibellau cyflenwi plwm; gofynion diogelwch argaeau a chronfeydd dŵr. Cyflwynodd Steph Pullan, Arweinydd Rheoliadau Amgylcheddol a Thrwyddedu yn HD, y cynlluniau buddsoddi dŵr gwastraff ar gyfer PR24, a oedd yn cynnwys: cydnerthedd rhag llifogydd, lleihau'r perygl o lifogydd a llygredd; dyfnhau bioamrywiaeth; NEP, gwarchod a gwella'r amgylchedd. Soniwyd am y cysylltiad rhwng y cynlluniau ym meysydd Dŵr a Dŵr Gwastraff a Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol a lens 2050.
19. Cynhaliwyd sesiwn holi ac ateb rhwng y Bwrdd a chynrychiolwyr HD.
20. Croesawodd aelodau'r Bwrdd y dyddiad pendant ar gyfer cyflawni statws ecolegol erbyn 2030. Gofynnwyd i HD rannu eu camau gweithredu ar orlifau carthffosiaeth cyfunol. Disgrifiodd HD sut roeddynt yn eu monitro mewn amser real, a oedd yn galluogi dealltwriaeth o'r problemau ac yna'n helpu i leihau gorlifau. Esboniwyd bod dulliau o gymryd dŵr allan o'r rhwydweithiau, fel defnyddio gwlyptiroedd, yn cael eu hystyried i'w treialu. Roedd y manylion wedi'u cynnwys yng Nghynllun PR24.
21. Roedd aelodau'r Bwrdd yn gwerthfawrogi'r ymdrechion i gefnogi cwsmeriaid a oedd mewn mwyaf o angen a gofynnwyd a oedd y cyfle'n cael ei ddefnyddio i addysgu cwsmeriaid ar faterion dŵr. Cadarnhaodd HD eu bod yn cymryd pob cyfle posibl i addysgu ar ymddygiad, yn cynnwys mewn ysgolion, gan eu bod yn gwmni lleol bach a oedd yn rhan o'r gymuned.
22. Nodwyd bod HD yn fach a gofynnwyd a oedd yn rhy fach i lwyddo yn y tymor hir. Esboniodd y Rheolwr Gyfarwyddwr fod Ofwat wedi adolygu ei sefydlogrwydd ariannol ac a'i fod yn hyderus ar gyfer y cyfnod AMP nesaf. Roeddynt wedi llwyddo i gyflawni. Disgrifiwyd y sefyllfa ariannol ac roedd yna agenda twf da yn edrych ar effeithlonrwydd a fforddiadwyedd. Gofynnodd aelodau'r Bwrdd am achosion o wrthbwysu carbon ac a allai'r rhain fod o ansawdd uchel. Disgrifiodd HD y mathau o wrthbwysu carbon, fel ynni dŵr ac adfer mawndiroedd. Hefyd, roedd achosion busnes yn cael eu hymchwilio ar gyfer cynhyrchu ynni.
23. Croesawodd yr aelodau'r gwaith ar ymgysylltu â chwsmeriaid a'r gymuned a chymorth iddynt a holwyd am y prif heriau o ran hyn. Cadarnhaodd HD fod y rhain yn ymwneud â datblygu dealltwriaeth am flaenoriaethau mewn symiau hylaw i'r cwsmer. Bu HD yn ymgysylltu â chwsmeriaid felly drwy'r broses ar flaenoriaethau, y Datganiad Cyfeiriad Strategol, a'r dewisiadau buddsoddi i feithrin dealltwriaeth cwsmeriaid a chael darlun cytbwys o dderbynioldeb. Roedd hyn yn dal i gael ei ddatblygu ond roedd thema fforddiadwyedd yn glir.
24. Gofynnwyd am gwmpas darpariaeth gyda phartneriaethau. Disgrifiodd HD y dull dalgylch, a fyddai'n ystyried effeithiau o'r dechrau i'r diwedd ac yn ceisio lleihau'r ddibyniaeth ar gemegau ac ynni wrth drin dŵr. Cadarnhaodd HD fod gwaith wedi'i wneud ar dir a oedd yn eiddo i HD ond hefyd mewn partneriaeth â RSPB, Ymddiriedolaethau Bywyd Gwylt a CNC. Bu ceidwaid afonydd HD yn ymgysylltu â chymunedau lleol a bu elusen HD yn gweithio ag elusennau lleol. Roedd yna gyfle i wneud mwy o waith partneriaeth, er enghraifft, gyda Byrddau Gwasanaeth Cyhoeddus, ac roedd HD yn croesawu unrhyw gymorth neu gyfleoedd yn y maes hwn.

25. Diolchodd y Cadeirydd i dîm HD am eu presenoldeb.

Eitem 3: Diweddariad ar Raglen Adfer ac Adolygu Llifogydd a Bod yn Barod am y Gaeaf

Cyflwynydd: Jeremy Parr, Pennaeth Rheoli Perygl Llifogydd a Digwyddiadau

Yn bresennol: Nicholas Pritchard, Prif Gynghorydd Arbenigol, Cynllunio a Buddsoddi Strategol; Michael Evans, Pennaeth Gweithrediadau, Canol De Cymru; Lyndsey Rawlinson, Pennaeth Gweithrediadau Gogledd-ddwyrain Cymru

26. Cyflwynodd Cyfarwyddwr Gweithredol Tystiolaeth, Polisi a Thrwyddedu yr eitem, a fyddai'n diweddarau'r Bwrdd ar y Rhaglen Weithredu Adfer ac Adolygu Llifogydd a Bod yn Barod am y Gaeaf yn dilyn craffu ar y materion hyn yng nghyfarfodydd y Tîm Gweithredol a'r Pwyllgor Rheoli Perygl Llifogydd. Bwriadwyd darparu diweddariad ar faterion bod yn barod am yr haf ar gyfer cyfarfod o'r Bwrdd yn y dyfodol.
27. Rhoddodd y Pennaeth Rheoli Perygl Llifogydd a Digwyddiadau gyflwyniad ar y Rhaglen Adfer ac Adolygu Llifogydd (FRRIP). Atgoffwyd am gefndir y Rhaglen, a sefydlwyd yn dilyn llifogydd 2020. Rhannwyd yr ystadegau ar lifogydd 2020 ac roedd dogfen crynodeb digwyddiad wedi'i chyhoeddi ar y wefan. Cafodd statws Coch Ambr Gwyrdd Cyflawni'r Rhaglen ei adrodd fel Ambr. Cwblhawyd 76 o'r 94 cam gweithredu. Rhannwyd trosolwg o'r camau gweithredu a gwblhawyd. Darparwyd diweddariad ar y cynnydd ar rotas a hyfforddiant i staff. Disgrifiwyd y canlyniadau hyd yn hyn. Esboniwyd y 18 cam gweithredu oedd yn weddill a'r llwybrau ar gyfer cyflawni'r camau gweithredu a oedd yn hwyr. Roedd gweddill y camau gweithredu'n rhai tymor hir i'w cyflawni yn y dyfodol. Roedd yr amser cywir i gau'r rhaglen yn cael ei ystyried ond esboniwyd nad oedd cau'r rhaglen yn golygu cwblhau a bod goruchwyliaeth o'r camau gweithredu a oedd yn weddill a'r broses o gyflawni yn cael ei datblygu. Rhannwyd y Rhagolwg.
28. Fel Cadeirydd Dros Dro y Pwyllgor Rheoli Perygl Llifogydd, rhoddodd Julia Cherrett adroddiad ar drafodaethau'r Pwyllgor. Cydnabuwyd bod angen i lywodraethu fod yn gymesur. Roedd adroddiadau cau i fod i'w cyflwyno i gyfarfod y Pwyllgor ym mis Ionawr a byddai'r Pwyllgor yn ystyried y broses ar gyfer goruchwyllo'r camau gweithredu a oedd yn weddill yn barhaus.
29. Nododd y Cadeirydd bryderon y Bwrdd am gau'r rhaglen a'r angen i ystyried y sicrwydd ynghylch hyn yn ofalus. Adroddodd Cadeirydd Dros Dro y Pwyllgor Rheoli Perygl Llifogydd fod y Pwyllgor wedi rhannu'r pryder hwn ond ei fod wedi'i sicrhau gan y tîm bod yr archwiliad a chamau gweithredu'r Pwyllgor wedi'u hymgorffori ac y byddai gwiriadau ar barhau hyn yn cael eu hymgorffori yn Busnes Fel Arfer.
30. Cadarnhaodd y Prif Weithredwr fod yr eitem hon wedi'i hystyried yn rheolaidd yng nghyfarfodydd y Tîm Gweithredol ac y byddai angen sicrhau bod y Tîm yn parhau i weld y camau gweithredu a oedd yn weddill. Byddai diweddariad yn cael ei ddarparu i gyfarfod y Bwrdd yn y dyfodol i ddangos sut y byddai'r gwaith hwn yn cael ei wneud ac yn dal i gael ei lywio a'i fonitro.
31. Fel Uwch Swyddog Cyfrifol y Rhaglen, soniodd Cyfarwyddwr Gweithredol Tystiolaeth, Polisi a Thrwyddedu am y newidiadau i'r dull rheoli perygl gan y Bwrdd Busnes a swyddogaeth y Cofrestrî Risg yn y broses oruchwyllo. Esboniodd Cyfarwyddwr Gweithredol Gweithrediadau rôl y Tîm Gweithrediadau yn y Bwrdd FRRIP a sicrhau bod yr achos busnes yn cau. Esboniodd y Pennaeth Rheoli Perygl Llifogydd a Digwyddiadau

fod adroddiad gwireddu manteision yn cael ei ystyried ar ôl cau'r Rhaglen ac ar ôl i'r Manteision gael eu hymgorffori'n llawn.

32. Rhoddodd y Pennaeth Rheoli Perygl Llifogydd a Digwyddiadau gyflwyniad ar Fod yn Barod am y Gaeaf. Disgrifiwyd y sefyllfa bresennol, yn enwedig o ran y canlyniadau o'r FRRIP. Cydnabuwyd bod y llwyth gwaith yn broblem i staff. Disgrifiwyd yr ymrwymiad a'r heriau, yn enwedig o ran newid yn yr hinsawdd ac addasu a'r angen i drafod hyn. Nodwyd heriau o ran recriwtio. Rhannwyd y rhagolygon tri mis cyfredol ar gyfer tywydd y gaeaf. Disgrifiwyd y mesurau ar gyfer bod yn barod am y gaeaf ac roeddynt yn cynnwys: gwaith rheoli asedau yn gysylltiedig ag amddiffynfeydd llifogydd; gorsafoedd monitro; cronfeydd dŵr; asedau digidol. Nodwyd asedau adnoddau dynol hefyd. Disgrifiwyd meysydd modelu, rhagolygon, darganfod a rhybuddio.
33. Dywedwyd bod hwn yn waith sydd angen ei wneud gydol y flwyddyn ac mewn partneriaeth â Fforymau Cydnerthedd Lleol. Disgrifiwyd gweithgareddau rheoli tir a'r effeithiau o'r Ystadau. Roedd angen ystyried iechyd a diogelwch canolfannau a safleoedd ymwelwyr CNC hefyd. Esboniwyd peryglon eraill nad oedd yn ymwneud â'r tywydd, a oedd yn cynnwys: prinder ynni; gweithredu diwydiannol; problemau Covid/iechyd; problemau iechyd anifeiliaid a phlanhigion; seiberymosodiadau; sychder; problemau gyda'r gadwyn gyflenwi fyd-eang. Disgrifiwyd y gwaith ar barhad busnes. Roedd y Grŵp Ymateb i Ddigwyddiadau Strategol wedi'i roi o'r neilltu a chynlluniau wrth gefn yn cael eu paratoi. Roedd y prif negeseuon yn ymwneud â gwasanaethau allweddol, blaenoriaethu, gwelliannau, rheoli peryglon, a gwiriadau/archwiliadau. Nodwyd bod CNC mewn sefyllfa well ar gyfer y gaeaf hwn nag yn 2020 ond nad oeddent yn hunanfodlon. Cydnabuwyd y byddai'r tîm wedi'i ymestyn ac y byddai'r sefyllfa'n mynd yn fwy heriol gyda'r newid yn yr hinsawdd.
34. Ystyriodd aelodau'r Bwrdd y diweddariad. Nodwyd goblygiadau gaeaf sychach na'r arfer ar gyfer sychder y flwyddyn nesaf a dywedwyd bod angen cadw dŵr cymaint â phosibl.
35. Gofynnodd aelodau'r Bwrdd am y posibilrwydd ar gyfer blaenoriaethu a oedd modd rhoi'r gorau i rywbeth er mwyn canolbwyntio adnoddau. Disgrifiodd y Pennaeth Rheoli Perygl Llifogydd a Digwyddiadau pa wasanaethau oedd wedi'u lleihau eisoes, fel gweithgareddau ymgysylltu, er mwyn gallu canolbwyntio ar y rota a pharhad busnes. Cadarnhawyd bod y Gweinidog wedi derbyn y diweddariad ar fod yn barod am y gaeaf.
36. Diolchodd y Cadeirydd i'r tîm am eu gwaith.

Eitem 4: Trafodaeth Strategol ar Arloesedd

Cyflwynwyr: Richard Cardwell, Rheolwr Tystiolaeth Integredig Dros Dro; Chris Collins, Pennaeth Gwybodaeth a Thystiolaeth

37. Cyflwynodd Cyfarwyddwr Gweithredol Tystiolaeth, Polisi a Thrwyddedu'r eitem a chyflwynodd y Pennaeth Gwybodaeth a Thystiolaeth gwestiynau i'r Bwrdd eu hystyried.
38. Rhoddodd y Rheolwr Tystiolaeth Integredig Dros Dro gyflwyniad. Roedd gwaith wedi'i wneud gyda staff ar y rhwystrau mwyaf i arloesi yn eu barn nhw. Disgrifiwyd y prif faterion a nodwyd yn fewnol. Roedd y rhain yn cynnwys: amharodrwydd i gymryd risgiau tymor byr, cyflymder mynediad at lunwyr penderfyniadau, defnydd o iaith/jargon, gweithdrefniaeth, cydweithio ar draws meysydd busnes. Rhannwyd ac esboniwyd model Arsyllfa Arloesi'r Sector Cyhoeddus (OPSI) a'r canlyniadau i ddull arloesi CNC. Cytunodd y Tîm Gweithredol y dylid ymdrechu i arloesi mewn meysydd ffocws penodol yn hytrach na lledaenu ymdrechion yn rhy denau. Gofynnwyd i'r Bwrdd ystyried cwestiynau am:

barodrwydd y sefydliad i gymryd risg er mwyn arloesi; cydbwysu risgiau uniongyrchol, cost, a her; a ddylai arloesi fod yn ddiogel i fethu?

39. Croesawodd aelodau'r Bwrdd y drafodaeth ar arloesi. Cydnabuwyd nad oedd arloesi'n digwydd os oedd sefydliad yn rhy amharod i gymryd risg. Byddai angen ystyried y cymhellion i staff arloesi, a'r ffordd y gellid arloesi. Cynigiwyd bod dull skunkworks yn fodel llwyddiannus ar gyfer gweithio'n arloesol, er y cydnabuwyd nad oedd CNC yn barod o bosibl fel sefydliad ar gyfer y math hwn o ddull.
40. Byddai sganio'r gorwel yn bwysig, a gofynnwyd i ba raddau mae hyn wedi'i ymgorffori yn CNC. Roedd model OPSI wedi dangos bod hon yn adran wannach i CNC ac felly pwysleisiwyd pwysigrwydd gweithio gyda phartneriaid arloesol. Nodwyd bod CNC yn y lle gorau i weithio gyda phartneriaid arloesol, yn darparu arweiniad ar gynnyrch terfynol da ond nid yn datrys problemau lle mae angen arloesi'n fewnol. Awgrymwyd y dylid annog arloesedd ar bob lefel a graddfa ond yr allwedd i hyn oedd arweinyddiaeth a diwylliant yn y sefydliad. Byddai'n bwysig bod yn barod i dderbyn syniadau wrth ystyried a dysgu o arloesi yn y gorffennol.
41. Cydnabuwyd ei bod hi'n anodd cyrraedd y lle cywir ar arloesi ac y byddai angen ystyried y ffordd orau o baratoi staff i arloesi wrth symud ymlaen, yn enwedig o ran darparu cyfleoedd i edrych ymlaen. Byddai angen diwylliant o alluogi arloesedd a newid yn y seicoleg ynghylch methiant. Rhoddwyd enghreifftiau o fod yn amharod i gymryd risg yn CNC. Nodwyd y diwylliant yn y sefydliad a phwysigrwydd llywodraethu a sicrwydd. Byddai angen meddwl am y cydbwysedd o fesurau rheoli a grymuso, y gellid ei gyflawni drwy greu lle diogel ar gyfer arloesi, megis labor dai arloesi yn cynnwys eraill, er enghraifft, o brifysgolion a Sefydliadau Anllywodraethol. Awgrymwyd y dylid agor y sesiynau tystiolaeth fel cam cyntaf.
42. Cytunodd aelodau'r Bwrdd y byddai creu'r lle yn CNC ar gyfer arloesi yn bwysig. Dylid cynnwys dysgu a mewnbwn gan eraill a chael safbwyntiau gwahanol. Cytunwyd y gellid creu digwyddiad i ysgogi symudiad o fewn CNC a fyddai'n cynnwys arbenigedd a mewnbwn gan sefydliadau eraill a phrifysgolion. Cydnabuwyd bod heriau ar hinsawdd, natur a llygredd yn gofyn am arloesi. Nodwyd y cyfle i bennu dyheadau yn y Cynllun Corfforaethol newydd.
43. Cytunwyd y dylid trefnu digwyddiad 'hacathon' i ryddhau ac ysgogi symudiad ar arloesedd. Argymhellodd y Cadeirydd y dylai'r Pennaeth Gwybodaeth a Thystiolaeth greu grŵp sy'n cynnwys tri neu bedwar aelod o'r Bwrdd i gynllunio digwyddiad i weithio drwy'r syniadau a'r materion sy'n gysylltiedig ag arloesi.

GWEITHREDU: Y Pennaeth Gwybodaeth a Thystiolaeth i sefydlu grŵp i gynllunio digwyddiad i weithio trwy'r syniadau a'r materion sy'n gysylltiedig ag arloesi yn CNC.

Eitem 5: Ymgysylltu â'r Cyhoedd a Thryloywder yng Nghyfarfodydd y Bwrdd

Cyflwynydd: Colette Fletcher, Pennaeth Llywodraethu ac Ysgrifennydd y Bwrdd; Kate Evans, Materion Cyhoeddus ac Ysgrifennydd Preifat

44. Symudwyd yr eitem hon i gyfarfod nesaf y Bwrdd ym mis Ionawr.

Eitem 6: Rhagolwg y Bwrdd

Cyflwynydd: Colette Fletcher, Pennaeth Llywodraethu ac Ysgrifennydd y Bwrdd

45. Rhannodd y Pennaeth Llywodraethu ac Ysgrifennydd y Bwrdd ddogfen Rhagolwg y Bwrdd a rhoi trosolwg. Nodwyd y byddai eitem Cynlluniau Llesiant Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus yn cael ei lleadaenu dros sawl cyfarfod i ddilyn.

46. Nododd y Bwrdd y Rhagolwg.

Eitem 7: Unrhyw Fater Arall

47. Roedd y Cylch Gorchwyl ar gyfer y Bwrdd a'r Pwyllgorau wedi'i ddsbarthu am sylwadau cyn y cyfarfod. Cymeradwyodd y Bwrdd y Cylch Gorchwyl ar gyfer y canlynol: Bwrdd CNC; y Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg; y Pwyllgor Cyngori ar Dystiolaeth; y Pwyllgor Cyllid; y Pwyllgor Rheoli Perygl Llifogydd; y Pwyllgor Pobl, Cwsmeriaid a Rhanddeiliaid; y Pwyllgor Ardaloedd Gwarchoddedig.

CYMERADWYWYD: Y Cylch Gorchwyl ar gyfer y Bwrdd a'r Pwyllgorau.

48. Gwnaeth Mark McKenna sylw pellach ar y trafodaethau yng nghyfarfod y Bwrdd a nodi y byddai'n dda cael safbwynt o'r tu allan i Gymru a'r DU. Gallai dysgu o'r dull a gymerwyd gan sefydliadau tramor ddarparu mewnbwn gwerthfawr i'r drafodaeth wrth symud ymlaen.

49. Cynhaliwyd trafodaeth breifat o'r Bwrdd.

- Caeodd cyfarfod y Bwrdd –

Sesiwn Holi ac Ateb y Cyhoedd

50. Croesawodd y Cadeirydd aelodau'r cyhoedd ac esbonio bod opsiynau eraill ar gyfer ymgysylltu â'r cyhoedd yn cael eu datblygu.

51. Derbyniodd y Bwrdd gwestiynau gan:

- a) Mr Justin Davies o Câr-y-Môr ar faterion trwyddedu morol.
- b) Mr Kim Waters o Undeb Afonydd Cymru ar faterion ansawdd dŵr, yn enwedig o ran yr Afon Gwy a'r Wysg.
- c) Mr Lloyd Evans ar gyflwr dalgyrch afon di-ACA y Taf.
- d) Mr James Wallace, Prif Swyddog Gweithredol River Action, ar sicrhau digon o gyllid i fynd i'r afael â materion ansawdd dŵr.
- e) Derbyniwyd sylw gan Mark Barrow ar garthffosiaeth a llygredd amaethyddol mewn afonydd a'r bygythiad i ecosystemau ac iechyd y cyhoedd.

- Caewyd y cyfarfod –